

Год. IV.

Број 4.

**НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.**

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

УРЕДНИЦИ:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 23. јануара 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОКРУЖНИЦА

**свјатјејшег српског православног архијерејског Синода у Карловцима
свима консисторијама.**

Ad бр. Син. 23 ex 1893.

Обзиром на не ретке случајеве несугласице па чак и распре, које између протопресвитера и протопресвитератских помоћника нарочито из тога разлога потичу, што законским одређењем, §. 23. Б. одс. I. прев. краљ. отписа од 10. августа 1868., није поближе означено, какве је све послове такав помоћник дужан обављати и од столарних прихода да ли што и колико њему припада, ако је столарну функцију он обавио, као и обзиром на то, што из таквих несугласица и распре поничу по углед и дисциплину свештеничког реда у не малој мери штетне последице, чему се без сумње, колико се само може, мора на пут стати — нашао

је овај архијерејски синод одлуком својом од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем у том погледу привремено наређење донети и установити, да је протопресвитератски помоћник дужан вршити и писарничке послове канцеларије протопресвитерског звања; уједно изрећи, да такав помоћник у обзиру дотације има и право на половину таксе за вршење оних свешт. функција, које под столу потпадају, а које он сам изврши.

О том се Chesејеша консисторија знања, управљања и даљега расположења ради извештава с позивом, да горњу одлуку и односно наредбу подручним протопресвитерским зва-

љима знања, управљања и односно извршења ради објавити и о тачном извршењу исте ствари се изволи.

Из седнице српског православног архијерејског синода, држане у Карловцима 22. октобра (3. новембра) 1893.

Георгије, с. р.
Патријарх.

ОКРУЖНИЦА

свјатјешег српско православног архијерејског Синода у Карловцима
свима консисторијама.

Ad. $\frac{M. 383}{\text{Син. 20}}$ ex 1893.

Одлуком од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем решио је овај архијерејски синод *вести једнообразност у обрацима за известија испитна и брачна* (уверење, испит, оглашење). Уједно је решио применене образце у довољно примерака штампати дати и епархијама разаслати. Ну пошто је потребно, да се при штампању сходна мера одржи и односно приближан рачун о броју

примерака сачини, то се позива чесњејна консисторија, да председништво архијерејског синода извести, колико целој подручној епархији приближно треба таквих известија преко целе године, да би се могло даље овопредметно расположење учинити.

Из седнице српског православног архијерејског синода, држане у Карловцима 22. окт. (3. нов.) 1893.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

„Св. Сава“ —

фонд за испомагање српских православних вероисповедних школа.

„Св. Сава“; — тако се зове најновији народни фонд, којег је ове године, на дан успомене и прославе св. Саве, основала Његова Светост Патријарх српски Георгије Бранковић, са првим улогом и даром својим од десет хиљада форината.

Ово најновије меценатско дело св. патријарха Георгија, славно је за њега лично, ал' је значајно и велико и за цео српски наш народ; за његове школе и просвету.

Сама замисао таквог фонда испуњава нам душу мелемом у тузи за школама нашим; разведрава нам слутњу и храбри нас у бојазни: шта ли ће бити са нашим вероисповедним школама, да ли ће нам школа опет оживити животом *својим* и пропевати у духу народно-црквеноме.

Оснивање тога фонда и *први* улог и дар томе фонду од св. патријарха Георгија

показује нам, опомиње нас и учи нас: како се та слутња разгони, та бојазан отклања, а до вероисповедних, својих властитих, школа доћи може.

Не речима милозвучним и крупним; не само уредбама писаним, протестима, жалбама и представкама, него и — а што је и ту *pervus regim* — материјалним делима истинитог родољубља.

Јер, толико се већ просуло речи и написано програма у обрану наше школе; толико потрошило времена, повца и умнога усиљавања око уредаба школских; толико већ истицало признавање потребе своје властите школе као зенице ока народнога; и? У целости: где смо ту смо. А зашто? За то, јер смо до сад за школу своју бринули се само лепим речима, или, највише — у погодностима саборске дворане —

донашањем школских уредаба. Да, за то, јер смо заборавили, да народ наш, који се рад школе своје, осим осталих унутарњих слабости својих, има да бори са толиким препонама и силом спољашњих фактора, да народ наш, велимо, до своје школе у тим околностима, може доћи данас једино својим материјалним жртвама.

Већина наших општина — и крај могућности, коју за то пружају земаљски школски закони — не могу у истину сами собом своју школу автономној управи повратити и основати, чисто из оскудице материјалних средстава. А школа треба и мора засветлити лучом својом и у најмањем кутићу народа нашег, ако хоћемо, да просвета озари цео народ, а не само поједине делове у њему. *А то не може бити без помоћи целине, без солидарног испомагања слабих, од стране јачих и већих општина.* Принцип солидарности мора се спровести и у питању наших школа, ако своје школе хоћемо у свима крајевима народа нашег. На ту солидарност баш смо ми упућени, јер смо сами себи остављени. Који народ хоће школу да има, мора за њу и жртвовати. За будућност народну мора садашњица своју дужност испунити. А јер и школа има своје не само духовне, него и материјалне потребе, то се морају подмирити и ове, као и оне. И као што духовне потребе њезине подмирује скуп умних способности у народу, тако и материјалне треба да подмири цела материјална снага народна — солидарно.

Материјалне услове школи својој морамо поставити и осигурати, пак ћемо до својих школа не само доћи, него их и сачувати у напретку њиховоме.

Јер, заман ћемо вапити за својим школама, заман ћемо допапати, ма и најбоље школске уредбе, школе своје нити ћемо повратити, нити им напредак осигурати, ако им не осигурамо материјални опстанак.

Духовну страну школе подмирује ум, а материјалну: само — дарезљива рука истинитог родољубља.

Таква се рука подигла дана 14. јануара 1894. г. са највишег места народно-црквеног нам достојанства. Подигла се рука српског патријарха Георгија, да разгони

слутњу и бојазан са лица народнога, да припали просветно кандило заштитнику српске православне школе — св. Сави; да потпали у души народа свога огањ родољубља и живе успомене и благодарности основатељу српске школе и просвете, како би га то кандило потсетило, а ватра огња тога одушевила, да учини, цео, што му родољубље налаже, што му спомен на Светитеља његова диктира, како би се одужио школи својој и разгонио таму, што му притискује зеницу ока народнога.

Благословена десница, широко срце родољубља св. патријарха нашег Георгија, учинила је то оснивањем фонда св. Саве.

Па као што и сама замисао тога фонда доказује велико појимање важности и потребе материјалног испомагања народне вероисповедне школе, не мање делотворно доказују дела св. патријарха Георгија и његово старање, да се та потреба подмирује, истиниту тежњу да Србин до своје школе дође.

Доказују љубав за школу и народну, која је у срцу и на делима.

Ту љубав доказа дана 14. јануара о. г. оснивање фонда „Св. Сава“ са првим улогом од 10.000 фор.; доказа прилог гимназијском новосадском фонду од 1000 фор.; а доказује ју зидање женске прапарандије са 40.000 фор. и школски фонд у Кулшину;

Доказује и иницијатива св. патријарха Георгија око оснивања вероисповедних школа у Даљу, Борову и Белом Брду и готовост његова за испомагање тих школа.

Крај таквих дела црквено-народне нам поглавице, иза таквих примера, треба да сљедују дела и свију нас, целог народа.

А као што смо обавештени, издаће се, у своје време, проглас на народ ради прилагања у фонд „Св. Саве“. Па ето нам свима прилике, да покажемо делима колико нам је стало до школе своје, да покажемо, е нам досадања борба и вапај за школом не беше само слатка реч, него и крв срца родољубивога.

Фонд „Св. Саве“ није обичан фонд. Његова је културна мисија величанствена, циљ огромна, задатак необично велик.

Такав фонд не испуњује један човек. За такву мисију, циљ и задатак не достају

средства једнога човека. За све то треба да се покрене дарезљива рука целог народа, па у њега да улажемо: ко капом, ко шаком.

Фонд „Св. Саве“, намењен школи народној, треба да нам је мио, као што је Србину мио спомен на Светитеља Саву. Нека нам буде ризница народнога блага, којим ће се — дај Боже што пре — по-

Слава му и хвала!

ХРИШЋАНСКО, А НАРОЧИТО ПРАВОСЛАВНО МИСИЈОНАРСТВО У КИТАЈСКОЈ ЦАРЕВИНИ.

Саопштво Владимир Димитријевић, студент богословије.

Једном од преклањских бројева „Источно-азијскога Лојда“ изашао је и један ванредно занимљив чланак о рускоме мисионарском раду у Китају (Кинеској).¹

Како се у нас слабо и знаде што о мисионарству православне цркве, држим, да не ће бити на одмет, да тај чланак прикажем читаоцима цењенога „Сиона“ у целини, тим пре, што се у нас до тога азијскога листа не може ни доћи.

Али да би ствар што више добила целине и округлине, покушаћу, да ма и у летимичним само потезима насликам претходно мисионарски рад у Китају прво римокатоличке, а за тим протестантске цркве.²

¹ Der Ostasiatische Lloyd, Organ für die deutschen Interesse im fernen Osten, VII. Jahrgang, Schanghai, 21 October, 1892., Nr. 3. (стр. 38—40): Die griechisch-orthodoxe Mission in China.

² Осим многих већих немачких црквених историја (н. пр. I. C. L. Gieseler, K. Hase, Aug. Neander, K. R. Hagenbach, H. F. Guericke, I. H. Kurtz, I. Jos. Ign. Döllinger, I. Alzog, Xav. Kraus, I. Hergenröther, и т. д.), где се ове ствари налазе обично под натписима Missionsgesellschaften, Heidenmission, Missionsthätigkeit, и т. под., упућујем овде још и на ова дела: C. S. Blumhardt, Versuch einer allgemeinen Missionsgeschichte der Kirche Christi, 2 Th. in 5 Bd., Basel, 1828 ff.; Blumhardt, Handbuch der Missionsgeschichte u. Missionsgeographie, 3 Aufl., 2 Bd., Stuttgart, 1862, и Chr. H. Kalkar, Geschichte der christlichen Mission unter den Heiden, 2 Bd., aus dem Dänischen v. A. Michelsen, Gütersloh, 1879. f. — Буде ли ово кога још већма занимало, навешћу на дотичним местима и дела, која се баве специјално римокатоличким и специјално протестантским мисионарством. — Ја сам се овде много користио и литографисаним уџбеником (липско издање),

дизати огњишта просвете по свима крајевима наше митрополије, уз топлоту којих ће нам школа пропевати — својим духом, својим животом.

Основатељу тога фонда, са темеља његовога кличемо из срца благодарног народа: да живи велики добротвор народни, да живи прејемник Стратимировића, да живи Патријарх српски Георгије Бранковић!

Ј.

Римска је црква јако осетила огромни губитак својих чланова, што га је претрпела оцепљењем протестаната. То ју је нагнало, да потражи накнаде у свима оним незнабожачким државама, куда је само доспевало оружје победоносних римокатоличких држава и реч трговаца римокатолика. Силно јој оруђе бише у томе разни калуђерски редови (Доминиканци, Францишканци, нарочито Језуите и т. д.) и многобројне друге мисионарске установе и удружења. Од свију ових наводимо само две најзнаменитије установе. Прва је позната *Congregatio de propaganda fide*, или једном речју: *propaganda*, коју је 1622. засновао папа Григорије IV. То је нека централистична врховна управа, нека куријална власт римскога мисионарства. Папа Урбан VIII. спојио је са пропагандом још и један семинар за будуће мисионаре, где се иде нарочито за тим, да уђу деца свију народа на земљи, како би после у својој рођеној отаџбини тим успешније могли поради. Штампарија тога „срца свеколике римске мисије“ удешена је за свеколике језике на свету, за које, осим Библије, спрема још и нужне бривијаре, службенике, молитвенике, уџбенике, и т. д.³ — Друго је друштво тзв. *Pikpusgenossenschaft*, замисао ђакон Coudrin-a, основано године 1805; потврдио га је папа Пије VII. год. 1817. И ту се спремају будући мисионари. — Новац за мисије скупља највише

што га је за своје слушаоце написао мој уважени професор црквене историје, високоуч. г. Јевсевије Поповић.

³ В. опширније: O. Mejer, Die Propaganda, ihre Provinzen, u. ihr Recht, 2 Bd., Göttingen, 1852.

„мисијонско удружење“, чији само фанатичко-ултрамонтани „Летопис за ширење вере у оба света“ (по 250.000 егземплара) носи годишње 4—6 милијуна франака.

Но зачетци мисијонарскога рада у Китају допиру још у далеко раније доба, него што је римска црква на тај рад, да се коректно изразимо, спала. Агију на то дадоше два млетачка трговца (*Poli*), и син једнога од те двојице, који 1295. изда један знаменит путопис, што је изазвао управ нечувену сензацију. С њима је папа Григорије X. послао и два доминиканца. На скоро после тога радио је на томе земљишту францисканац *Jovan de Monte-Corvino*. Овај задобије за себе и самога великога кана, сазида у Пекингу две цркве, крсти до 6000 Монголаца, и преведе на њихов језик Псалме и Нови Завет. После њега су, са прилично успеха, радили и други; али у једном политичком преврату год. 1370. угину и сав тај посао, као да га никада и не беше ⁴

После тога првога покушаја мораде проћи још пуна два столећа, док су римокатолици опет могли доћи на помисао, да у Китај шаљу своје мисијонаре. Пи онири беху језуите, који се латише тога мучнога посла са ванредно лукаво смишљене стране. Китајци наине презиру све, што је туђе. Језуите, на челу им чувени *Matthäus Ricci* из Анконе, увидеше то, па се пре свега одадоше на изучавање свих знаности китајских, а нарочито математике, физике, астрономије — што Китајцима неизмерно импонује. Ричи је са тога добио приступа у сам двор царски (1582); шта више, подигну га у сталеж мандарински, а и стајаше китајска артиљерија под његовим нарочитим надзором. Мисијонарски рад отпочео је тиме, што је у своја математско-астрономска предавања уплетао и хришћанско учење. А да би Китајце још и боље привукао, ишао је он чак и тако далеко,

да је хришћанство прокламирао за усавршење старе вере Конфучијеве; при крштењу тражаше пак од новообраћених само то, да признаду *једнога* Бога, и да се обвежу само на вршење 10 заповеди Божјих. — Умрло је 1610., али су језуите тада већ по целој царевини посејали хришћанске цркве.⁵ Стопама Ричијевим пођоше и његови следбеници, *Adam Schall*, (1622—1666), низоземски језуита *Ferdinand Verbiest* (1671—1688) и друге језуите. И ови штедише све Китајске обичаје, а нарочито њихово велико поштовање према умрлима. Уједно морамо навести и то, да је папа *Људевиг XIV.* год. 1663. основао у Паризу мисијонарску колегију, која је у Китај слала нарочито у математици и астрономији ваљано изучене језуите. И све иђаше напред; али само тек до некле. Јер се на те горостасне успехе језуитске пробуди ривално љубоморство францисканаца, а нарочито доминиканаца, и њихове су тужбе папи једна другу стизале; особито се окомише на језуитску акомодацијону праксу, на „*китнеске обреде*“. Али ни језуите не сеђаху ту скрштених руку, и разви се и огорчена и гадна борба и брука и с једне и с друге стране. Но ми се у те гнусне ствари не ћемо плетати. Наводимо само то, да су папе у целој тој борби, која је трајала скоро пуно једно столеће, стајале на страни доминиканаца, и издавале против језуита разне строге одредбе. Само што се језуите на то не хтедоше ни обазирати; они се увек позиваху на упутства свога „генерала“. И тек је *Венедикту XIV.* пошло за руком, да то њихово упутство сломије. Све се језуите морадоше заклети, да ће избацити све китајске обичаје и обреде (1742 год.). Али је с тиме сахрањен и сав њихов успех, и уједно ни други римски мисијонарски покушаји не могу од тога доба да дигну у Китају главе.⁶

⁵ K. Gützlaff, Geschichte des chinesischen Reiches, Stuttgart, 1847.

⁶ Baron Henrion, Allgemeine Geschichte der kathol. Mission, aus d. Französischen v. Wittmann, 3 Bde, Schaffhausen, 1845 ff.; H. Hahn, Geschichte d. kathol. Mission, 5 Bde, Köln, 1857 ff.; Ch. H. Kalkar, Geschichte d. röm. kath. Mission, aus d. Dänischen v. A. Michelsen, Erlangen, 1867.

(Наставиће се).

ПОВОДОМ ЗАКОНСКЕ ОСНОВЕ О ГРАЂАНСКОМ БРАКУ.

(Свршетак).

Државни закони имају се оснивати на фактичној потреби, а не на апстрактцијама, ма иначе и модерних теорија.

Тако ми мислимо. Но мотивација законске основе о облигаторноме грађанском браку чини се и невешта од свега тога, као да и не постоји тежња за супремацијом и државном omnipotenciјом, те истиче само **потребу јединственог државног женидбеног закона**, наводећи, да партикуларизам и разноврсност женидбених права и закона црквених међу разним вероисповестима у држави изазива сукобе и несугласице, које као да држави толико главобоље задају, да је принуђена те сукобе и несугласице отклонити. Па чиме? Законом, који се противи хришћанству, и црквеном догматичном учењу вероисповести, које су у држави у огромно претежној већини!

Но ако разноврсност црквених женидбених закона, који данас постоје у разним вероисповестима, изазива неке несугласице, које су међу тим тако ретке да већ самим својим бројем, а тако некомплицоване, да ни својим квалитетом не могу државном интересу ни најмање уштрба ни главобоље нанети, а које се могу и од сада изглађивати као и до сад, ако, велимо, та разноврсност женидбених закона, разних вероисповести, изазива неке несугласице и потребу да се ове отклоне, наше је мишљење, да се последице тих закона могу изравнати, државним законом, који би остао на земљишту хришћанско-црквеном. Ради тих несугласица, врло ретких, а лако отклоњивих, *не мора се оглашавати рат хришћанству и цркви и вероисповестима толиким*, те изазивати немир, узрујаност и неспокојство толиких милијона душа, — ако је државној влади тежња и цел *само*: отклонити несугласице те. *Оне се могу отклонити толерантним и праведним законом, којим би се регулисали поједини одношаји у шитану смешаних бракова и вероисповести деце, која се у таквим браковима рађају.*

По нашем мишљењу, то би и био племенит задатак државне власти, то би тек осигурало **верски мир**.

§. 12. зак. чл. LII. од 1868 треба изменути с' обзиром на природно право родитеља и њихову религијозну слободу и слободу савести; а наредбу од 26. фебруара 1890 опозвати, јер се и тако не извршује, те само наноси уштрба авторитету државне власти, а која је изазвала толику буру, изазвала ето и — културну борбу, којој у Угарској разлога и потребе нема, која отаџбини и држави само штете нанети може.

Верски мир, с обзиром на разне вероисповести и разноврсност њихових женидбених црквених закона, у Угарској, **може се осигурати једино на принципима потпуне равноправности и слободе савести**. Кома ти принципи не годје и годили не би, доказивао би само, да му није стало до верског мира, *него до верских претензија, које није опортуно, а ни право, задоволавати на рачун и штету друге које вероисповести.*

И нама је стало до верског мира. Ми га желимо. Он је потребан и вероисповестима, народима, и — држави као целини. Он је потребан заиста нашој отаџбини. Али, баш за то, што ми тај мир желимо, морамо бити најодлучније и отворено против наумљене реформе, против облигаторног грађанског брака.

Истина, да је у седници саборској од 9. (21.) децембра 1892 преузвишени г. министар председник изјавио, да је „чување верских интереса и верскога мира, она идеја, што државну владу у питањима црквено-политичким води“; али законска основа доказује, да се њоме верски интереси чувају неравноправно према мањини, а потискују и крње у већине вероисповести; доказује, да се њоме верски мир неће успоставити, него немир потенцирати.

Јер, грађански брак је у протусловљу са вером већине вероисповести те и са њиховом религијозном слободом и савести. И кад би закон државни присиљавао верне, да такав брак склапају, а то би чинио **облигаторним** грађанским браком, то би значило, да их присиљава да учине нешто, што се противи њиховој вери, цркви и савести, њиховом религијозном и моралном чувству. А то би онда

значило не благодет закона, него, по речима кардинала Плауха, — „насиље закона“. А насиље закона ни једног не урађа миром.

„Црква сваку везу, која није у цркви по ритуалном пропису склопљена, не сматра за брак, него за конкубинат“.* То учење црквено и гледиште њезино срасло је са душом и савешћу њезиних верних. То је учење и гледиште религиозно-моралног осведочења сваког православног хришћанина. Утврђено и образовано вековима, прелази с оца на сина, као и друга многа душевна и телесна својства родитељска. Оно је већ урођено и не може се ућуткати ни ижљобити љуцким законима, јер је души хришћанској самим Богом дано и осигурано.

И кад државна власт налаже, да православно хришћанин склала везу, коју он конкубинатом сматра, а која му међу тим осигурава све грађанске последице, које је имао до сада само црквени брак, а које од сада имао неби, зар онда то није насиље, које се чини његовој вери, његовом религиозном осведочењу и моралном схваћању? Јесте. А може ли насиље духовно уродити душевним миром; вређање религиозне савести верским миром? Не.

А кад се држављани и православне вере буду покоравали закону, — од којег нас све Бог сачувао — а који му то налагао буде, чиниће он то из дужног респекта према закону, али то не значи, да ће у души његовој бити све у миру, да ће му вера, осведочење, савест и понос хришћански и морални бити задовољан.

Закон државе, која јамчи за слободу вероисповести, не би требао перхоресцирати и презрети верско осведочење својих држављана.

Државни закони треба да имају своју санкцију и у религиозној савести држављана, кад регулишу одношаје верске и црквене, кад се тангирају и самих догмата црквених.

Изјаве министарске, учињене у сабору, наглашују истина, да наумљене реформе не тангирају религиозне моменте, да не вређају догмате и да се не стављају у протусловље с' вером; али те се изјаве потиру сасвим законском основом о облигатном грађанском браку, а да не спомињемо и рецезију Јевреја, по којој би дозвољено било хришћанину прећи и у не-хришћанство.

* Представка српског православног Епископата.

Или, зар одузимање црквеноме браку сваке и најмање грађанске важности и правоваљности пред државним законима;

или прокламовање грађанског брака за једини пуноправан и легитиман брак;

или одузимање цркви природног, историјског и божанског јој права, надлежности њезине у брачном законодавству и судству, — није, зар, тангирање религиозних момената, вређање догмата, протусловље са вером?! Несумњиво; флагрантно.

Или је то само тангирање цркве; борба против црквене власти? И то је; али и оно прво. Јер вера, догмати и религиозност, не дају се оделити од цркве, јер ова је чуварица и надлежност за њих. Ко се бори против јурисдикције црквене, постављене и освештане Основатељем цркве, историјом њезином и на овој основаним правима, тај се бори и против учења црквеног, а по томе и против религиозног осведочења и савести оних, који то учење исповедају.

Горње министарске изјаве оснивају се, сигурно, на протестантизму; на његовом становишту и учењу, по којем: брак није тајна, а држава све и сва. Но у држави, у којој влада слобода вере и закон признавања вероисповести; у земљи, у којој слобода хоће тако да се надме, е ће хришћанину бити слободно постати и нехришћанин; у таквој либералној, толерантној и модерној држави и земљи, тек нико, ваљада, не мисли наметати, коме год, протестанске појмове о браку, цркви и њезиној јурисдикцији!

Ми их одбацујемо увек, а од државне власти имамо права очекивати, да ће се оканути уверења, по којем би као требало, ради појмова једне у мањини вероисповести, и на основу њиховом, вређати верско учење вероисповести, које су у тако огромној већини, а донашати законе, који би убијали слободу вере и савести толиких држављана. —

Но у мотивацији законске основе, радо се истиче баш државна потреба закона о облигатном грађанском браку.

Та потреба не постоји никако. Јер, у колико држави треба и припада јурисдикција у брачним питањима несусштаственог дела брака, у толико је она већ ужива. Треба ли државним законом регулисати још које такво питање у брачном законодавству или судству, и то

држава може учинити. Али при томе се увек до сад, као што треба и од сад, чувала она демаркациона линија, која је вековима означавала границу, до које се простирати може јурисдикција државне власти у томе законодавству и судству брачних питања.

Прекорачивање те границе може бити само на штету државе, а особито држави као што је наша Угарска; — никада пак *од употребе* њој. Непотребност законске основе о грађанском браку, која раскида горе истакнуту демаркациону линију, доказује се већ и самим расположењем вероисповести према њој. Законска основа, која подиже буру, изазива узрујаност и огорчење, какво је изазвала законска основа о облигатном грађанском браку, та основа нема свој основ у државној потреби. Јер тек се не може потреба и тежња једне вероисповести поставити као државна потреба према осталим свима вероисповестима; или се прохтеви Јевреја или хришћанина по којег, који би Јеврејем постати хтео, зар могу идентификовати са државном потребом!

Разумемо шта је потреба државна, као што схваћамо и дужност тој потреби жртвовати све, што је држављанин жртвовати дужан, кадар и властан као такав као веран и одан син домовине. Али ратовање са црквом, раскидање са хришћанством, не можемо никад признати државном потребом у држави, коју је хришћанство образовало и у којој је суверен — „апостолски“; која је *rag excellence* хришћанска, као што је наша домовина Угарска.

И ма како заносна изгледала и била изјава Карла Етвеша у угарском сабору, по којој му је „домовина милија него небо“, она ће увек остати појезија заносног патријотизма, а не државничка мудрост, која је у служби реалног патријотизма тако потребна. Том заносу следовати не можемо, јер смо најдубље уверени, да ни један патријотизам, ни једна државна потреба — у истинитом хришћанству — не тражи и не може и неће тражити да им се жртвује — „небо“. Јер ко жртвује „небо“, губи и земљу. То је наше хришћанско уверење, хришћанско учење.

А јер законска основа о облигатном грађанском браку, као и о рецепцији Јевреја, тражи ту жртву, за то смо најодлучније против ње.

Она кида „одношаје и свеже, које вековима већ постоје међу државом и црквом“, а „чине

ће црква да се изолира, ослаби и у вршењу своје узвишене мисије спречи“. Она би — кад би законом постала — раздрмала темеље етичке светиње и моралне чистоће, породичне врлине и државне снаге, који су чврсти и загарантовани само у хришћанском, црквеном браку, којег црква благосиља, чува и контролише а у случајевима болести и лечи.

„А данас, где се материјализам, религиозни индиферентизам и многе опасне, цркву и државу подједнако негирајуће теорије махом шире, а држава противу тих струја сигурног лека и поузданог оружја нема, — данас држимо, да је држава више него икада до сада на моралну припомоћ цркве упућена“,* те данас најмање има разлога, да слаби цркву и да ју у вршењу њезине узвишене мисије пречи.

Против облигатног грађанског брака смо и за то, јер смо православљем своје цркве васпитани, у своме религиозном осведочењу и савести убеђени, с' једне стране, да се **брак** само у цркви склопити и благословити може, да је брак света тајна хришћанска и догмат, установљен самим Основатељем Цркве; а с' друге стране, јер смо убеђени у томе осведочењу и у моралним својим појмовима и осећајима, да је „грађански брак“ прост грађански **уговор**, те по томе **конкубинат**, дивљи брак, а пород таквог брака — илегалитиман; — те што би — кад би основа законом постала — присиљени били крепосћу и обвезношћу закона, и такав брак склапати, *као једино правовалан*, а тиме, дакле, присиљени били радити против своје вере и савести, против својих моралних принципа, убеђења и осећаја.

Против облигатног грађанског брака смо и за то, јер се њиме руши углед цркве, а наиме, запостављањем свете тајне хришћанске обичном грађанскоме контракту; јер се њиме вређа и перхоресцира „божанско право“, у „заједници божанског и човечанског права“; јер се њиме потиरे и ништи право и надлежност цркве, коју је цркви дао њезин Основатељ, а коју смо као верни синови Цркве, и посљедоватељи Христови дужни признавати, исповедати, штовати и — бранити.

Ми смо, дакле, против облигатног грађанског брака из разлога: хришћанских, црквеноверских, патријотичких и друштвено-наравствено-

* Представка срп. прав. Епископата.

них. Сви ти разлози, које смо у течају овога чланка, у колико је од потребе било, нагласили, војују одлучно против тога грађанског брака, и доказују, да се дотична законска основа није ни мало, или не довољно, обзирала на хришћански карактер Угарске, на њезине вероисповести, на религиозно осведочење и слободу савести њезиних држављана, на морално-друштвене последице, које би неминовно следовале из грађанског брака. А то све значи: да законска основа није довољно премерила и сам — државни интерес.

Но, специјално се морамо на још један моменат како мотивације законске основе, тако и интереса наше српске православне цркве обазрети.

Мотивација законске основе о облигатном грађанском браку, у обрану ове, позива се на то, да је свакоме слободно по извршеном грађанском контракту, венчати се у цркви. Та „погодност“, коју основа тако великодушно још даје религиозном осведочењу и моралном осећању, нити је кадра задовољити то осведочење и осећање, нити оправдати грађански брак.

Оно прво смо већ довољно доказали, а ради овог другог, довољно је, да наведемо само једно место из представке нашег високопреосвештеног Епископата. Ево га.

„Код нас је парохијско свештенство, изумимајући ванредне, врло ретке случајеве, брачно, и сваки кандидат мора се пре рукоположења венчати. Кад би, дакле, грађански брак за сваког без разлике обавезним законом постао, онда би наш свештенички кандидат, приморан да се цивилно венча, дошао у опреку са науком своје вере, коју је у првом реду он — као будући свештеник — позван у чистоти њеној хранити, и верне у њој настављати, и по томе дошао би у опреку са својом верском савести — душевним миром, а с' друге стране не један од свештеничких кандидата, дошао би у искушење, да на супрот законима црквеним о браку и брачним препонама, ступи у цивилан брак с таквим женским лицем, са којим по црквеном закону у брак ступити не би могао, и тиме би се *дисквалификовао за свештеника*, чиме би се и онако недовољан број квалификованих свештеничких кандидата јошт већма умалио, а тиме би црква дошла у опасност, да не располаже са потребним

бројем свештенства, што би опет по верски и морални живот верних од неизмерно штетних последица било, и цркву у њеним основима пољуљало“.

Осим споменуте *дисквалификације*, **све друго односи се и на сваког другог члана цркве**. А услед тога неизбежно ће бивати грађанских бракова без накнадног венчања у цркви. Јер многи ће склопити грађански брак и потписати контракт његов, а црква му брак благословити не ће моћи, јер ће благослову томе препреке бити по црквеним законима у погледу сродствених одношаја и т. д. Па је ли тиме сачуван етичан значај браку, је ли тиме загарантована светиња тајне брака?... Шта остаје онда цркви?

Остаје јој, да се бори против тога, да до тога не дође....

Црква, из свију наведених разлога, мора бити против облигатног грађанског брака. Последица и конзеквенција тога је, да мора свима дозвољеним и законитим средствима настојати, да дотична законска основа, која такав брак предлаже, не постане законом. Јер „у случајавима кад би се државна власт огрешила о морал, црква има дужност, а и право, да дигне глас просведа и да настоји упливисати на државну власт, **да одступи од правца, којим је случајно пошла**“, и ако „државна власт може да прими, тако исто може и да одбије тај утецај цркве и сасвим самостално да ради“.*

Високопреосвештени наш Епископат је у својој односној претставци на Његово Величанство и преузвишеног г. министра председника, ту своју дужност испунио и тим се правом и користио, изјавив се одлучно против наумљених црквено-политичких рефорама те и против облигатног грађанског брака.

Ако би односне законске основе — што не дао никада Бог — ипак постале законима, разуме се, да им се покорити морамо. А „црква би се — и у овом случају — морала задовољити тиме, што је своју дужност извршила и стрљиво сносити да делује дотични закон, који вређа вечну правду, дотле, док аномално стање у држави траје“.**

Но да до тог аномалног стања и не дође, порадити дужан је сваки грађанин. А с' об-

* Прав. цркв. право. Др. Милаш, ст. 624.

** Ibid.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зиром на нашу српску православну цркву и последице, које би по њу настале као и по народ наш, дужан је против предложене законске основе, као и против свију наумљених реформама, поради сваки члан цркве и народа.

Осим учињених односних представака, високопросвештени је наш Епископат посредством Његове Светости, преузвишеног господина патријарха Георгија, као поглавице црквене, и личним саобраћајем одлучно изјавио „своје становиште, своје назоре, зебње и жеље“ у погледу наумљених реформама, на најмеродавнијим местима, а изјавиће их, кад томе време буде, и пред законодавним телом.

Епископат је не само учинио, него ће и учинити и све друго, *што буде требало а*

што му доликovalo буде да учини. Свештенство тако исто.

Но у времену, кад је у питању светиња вере и право цркве, њезино учење и фундаментални догмати; кад је у питању јаван морал, интерес народни и државни; — *онда је дужан цео народ и сваки држављанин, да учини и — своју дужност.*

Констатовати морамо, да баш ми Срби то не учинисмо у довољној мери; *осим новинарских резоновања, скоро — ништа.* А шта чинити треба, то ће тек ваљда знати они, који се тако слатко и са неким патосом, неоправдано јадају непрестано на Јерархију, да она ништа не чини, — и неће захтевати, да о томе са овога места говоримо.

Примери говоре.

Јеремић.

Светосавска слава у Новом Саду.

Први српски архијепископ и просветитељ св. Сава прослављен је и ове године у Новом Саду тако свечано, како се нигде у митрополији нашој прославити не може.

И свевишњем Творцу и Богу би угодна слава ова, јер 14. јануар освану у сјају сунчаном као најлепши пролетњи дан, који навешћује време, када ће се из суморног мртвила да извије весело живот природе — тог дивног створа божјег и када се човек осећа задовољнији, живљи, сретнији — у неком заносном расположењу, у коме би цео свет да загрли, ничице да падне и поклони се величаству Бога и Творца свега што се види и не види.

И у том свечаном дану, кога је и сама природа лепотом својом славила, одслужена је служба Богу у саборној цркви а одслужио ју је наследник престола Светитеља Саве патријарх српски, архијепископ и митрополит карловачки, *Његова Светост Георгије Бранковић*, са г. г. прото-свићелом Митрофаном *Шевићем*, протама: Миланом *Ђурићем* и Павлом *Балтом*, јеромонахом Сергијем *Пошићем*, свештеницима: Божидарем *Пошовићем* и Николом *Теодоровићем*, протођаконом Лукијаном *Богдановићем* и ђаконима: Георгијем *Видицићем* и Велимиром *Миросављевићем*.

Давно не беше у Новом Саду овако свечане службе. Две године је већ како се не одслужи овде архијерејска служба и Срби Ново-сађани се зажелеше величанствене службе те,

која сваког доброг хришћанина уздиже и напaja љубављу према вери и цркви својој. Малена беше пространа саборна црква да прими у се силан онај свет, и многи се мораде задовољити, да споља прати службу божју и да слуша дивно појање гимназијског хора.

После заамвонске молитве је Његова Светост са свештенством свршила водоосвећење у гимназијској великој дворани, где се искупило света, колико је стати могло, и дао би Бог, да се што скорије испуни жеља Његове Светости изказана тога дана у једној прилици, да се малено здање гимназије новосадеке прошири и удеси према потребама, те би тада у овој лепој свечаности могло учествовати више света, пошто је за сада због малене дворане већини ускраћено то лепо уживање.

После водоосвећења управитељ гимназијски г. Ваца Пушибрк поздравио је Његову Светост и све госте лепим говором у коме је између осталог, поздравив Његову Светост, рекао и ово:

„Ваша Светости! Допустите, да вас ја, по милости Ваше Светости управитељ ове гимназије, у име целе професорске колегије, у име свију ученика наших и у име свију пријатеља српске школе у опште дакле и ове гимназије с радошћу поздравим искреном добродошлицом, и да најпонижније умолим Вашу Светост, да и од јако будете моћан и искрен пријатељ овој нашој

сиромашној гимназији, да се свагда очински бринете за њезин напредак и развитак у сваком погледу, јер ју народ српски из свију крајева ове наше миле и драге нам домовине угарске воли и високо поштује. Љубав Ваше Светости, коју сте данас указали овој гимназији, нека је греје и у будуће, па ће и она огрејана том љубављу и под моћним окриљем Ваше Светости много снажније развијати своје благотворно делање у свима гранама људскога образовања. А наша ће брига бити неуморно трудити се, да из повсрене нам младежи постану временом научени и образовани људи, карактерни и родољубиви грађани отаџбине, и верни синови свога народа и свете наше православне цркве; јер смо уверени, да ћемо само тим начином оправдати поверење Ваше Светости и предпостављеног нам всл. Патроната с једне стране, а с друге стране поверење родитеља ученика наших, и да ћемо само на тај начин учврстити љубав целог народа српског према овој гимназији.

Трудећи се, да љубав и поверење, које је Ваша Светост према нама и овој гимназији свагда показивала, до гроба сачувамо, молићемо се најтоплије Богу свемогућем, да подари Вашој Светости крешко здравље, па добро и корист целог народа српског, па добро и корист наше правосл. цркве и вере нам праједовске, па добро и спас наше вероисповедне школе, да благослов божји свагда прати сваки корак Ваше Светости, и да Бог милостиви поживи Вашу Светост на многа и сретна лета! Живео!“

После овога управитељева поздрава гимназијски кор отпевао је „тон деспотин“ а Његова Светост благословила је присутне госте.

Пошто је професор Андрија М. Матић по свагдањем обичају прочитао имена приложника и добротвора ове гимназије, Његова Светост патријарх српски Георгије изјавио је, да он своме прилогу од 100 фор., који је приложио још као прота сомборски, прилаже још фонду ове гимназије 1.000 форината у знак своје љубави према заводу овом. Громовито „живео“ беше одговор на ову изјаву Његове Светости, којом је јасно и делом посведочена љубав Његова према гимназији новосадској. Та љубав Његове Светости према овом просветном заводу још је већи дар него 1.000 фор. и она је кадра јаче још загревати срца и учитеља и ученика ове гимназије и свију пријатеља завода овог и целог народа, који завод овај гледа као зеницу ока свога.

После овога дара Његове Светости, у говору пуном младићког полета изнео је живот и рад Светитеља Саве ученик VIII. разреда Станко Араниџки и пошто је говор његов завршен са песмом светосавском, коју је отпевао гимназијски кор, Његова Светост се са свештенством у пратњи народа вратила у цркву, да доврши свету литургију и раздели народу нафору.

Тако је завршена у цркви и школи светосавска прослава.

* * *

У 11½ сат је био свечан обед у двору владичанском, па који је Његова Светост патријарх позвао представнике свих просветних завода овдашњих. На обеду су били осим монашког свештенства, које је са Његовом Светости из Карловаца дошло, чланови гимназијског Патроната гг. прота Милан Ђирић, М. Димитријевић, др. Ст. Павловић, Ђорђе Вукићевић, Антоније Хацић и фишкар др. Михајило Полит; чланови општине: Стеван Јевтић, др. Тодор Мандић, чланови професорске колегије: Васа Пушић, Филип Оберкнежевић, Александар Сандић, Јован Грчић и Младен Миловановић; чланови колегије више девојачке школе: Аркадије Варађанин и Александар Јорговић; чланови колегије основних школа: др. Лаза Станојевић и Урош Лугумерски; др. Лаза Костић и др. Паја Јанковић.

У сред обеда устао је Његова Светост патријарх и *наздравио је народу српском* напоменув како се одавно већ на све стране наглашује као животно питање народа нашег оснивање једнога фонда, из кога би се могле издржавати вероисповедне школе, којих је из дана у дан све мање, и како и он сам сазнаје важност вероисповедних школа по цркву и народ наш, то је намислио, да удари камен темељац у зграду, коју толико наглашавана љубав народна према вероисповедним школама ваља да изида и под кров метне и обезбеди опстанак својих школа, и остварујући ево данас у сред овог лепог светосавског слава своју замисао даје *10.000 форината као основ фонда за издржавање вероисповедних школа*. „Ако све оно што се пише и говори о важности вероисповедних школа и значају им по народ наш нису празне речи само, онда се наддам, да ће и општине и поједини родољуби прионути свом снагом својом, да се тај фонд што већма и што пре умножи те да отпочне своју благотворну намену народу српском, коме ја ову чашу у здравље подижем“. Тим речма је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

завршио Патријарх српски значајну здравицу, која је неданмице саслушана, а не треба да споменем, да је после тога неописано одушевљење обузело све госте Његове, од којих је многи томе одушевљењу у лепим здравницама Њег. Светости израза дао, захваљујући му се на толико великој љубави, коју је он тако рећи на почетку свога митрополисања према народу показао. И заиста, када се узме у обзир, да је било митрополита, који су десетинама година управљали српском црквом на потребама народним за живота не притекоше нигде у помоћ, онда се без зазора може рећи, да се *Његова Светост патријарх српски г. Георгије*, који је са 8000 ф. осигурао останак вероисповедној школи у родном му месту *Кулашину*, са 1000 ф. притекао у помоћ фонду гимназије новосадске и са 10000 ф. ринати основао фонд за вероисповедне школе — уврстио у ред највећих добротвора нашег народа за живота а ми смо још и потпуно уверени, да љубав његова према народу му неће на томе застати, јер верујемо речи његовој, а верујемо у љубав његову према свему ономе, што је лепо, племенито и узвишено, те за то ћемо се и молити Богу, да му даде здравља и живота, да изведе велики задатак, који је из љубави према роду себи сам задао.

* * *

У четири сата се Његова Светост, опростив се од гостију својих, са председником „Матице Српске“ Милошем Димитријевићем одвезао да присуствује свечаној седници „Матице Српске“,

у којој је говорио о „Прослави 400-годишњице српске штампе“ члан књижевног одељења А. Сандић. — И при доласку и при одласку поздрављена је Његова Светост са бурним „живео“.

— У 1/28 сати у вече дошао је Његова Светост патријарх на беседу, коју су приредили ученици српске велике гимназије у корист својих сиромашних другова. На уласку у дворану поздрављен је патријарх са бурним „живео“, а када је заузео своје место, гимназијски кор је отпевао „тон деспотин“ и Његова Светост је благословила све присутне госте.

Програм беседе ишао је као и увек на највеће задовољство и Његове Светости и свију осталих гостију. И свирка ђачког оркестра и певање и декламација изазиваше одушевљење у свакога, што је показивано честим одобравањем, чиме су награђени и ђаци и професори а особито коровођа г. Јован Грчић, коме за тако лепо, прецизно и вештачко извађање програма највећи део славе и хвале припада, и коме је и једина награда опште признање и тај лепо успех великог труда његовог.

После свршеног програма Његова Светост патријарх опрости се од суседа својих и испраћен је бурним усклицима „живео“ од свију присутних гостију.

Тако је прослављен први српски архиепископ и просветитељ св. Сава у Новоме Саду. Леп и значајан беше ово дан за сваког Србина — дао нам Бог много тако лепих дана!

М.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Саборски одбор.) За 3. (15.) фебруар и даље дане ове године заказана је *вапредна седница саборског одбора*. Том приликом приредиће се *израстос* пок. народно-црквеном тајнику *Исидору Ђурићу* у смислу одлуке саборског одбора од 16. (28.) децембра 1893.

— (Извештај о раду сједнице епархијске консисторије Горњо-Карловачке) држане у *Плашкол* 25. новембра 1893: Расписује се стечај на парохију у Славском Пољу. — Препоручује се свештенству, да што тачније на заједничку исповјед долази, на-

глашујући, да ће само на заједничкој исповједи, а у крајњој нужди, у сједишту окружног проте издане „исповједне свједоџбе“ уважене бити. — Усваја се од проте Косановића састављени формулар инвентара посебице за цркву и црквене утвари, а посебице за црквене општине. — Препоручује се парохијским звањима, да си свако мапу овог „карловачког владичанства“ набави. — Поводом обављене истраге у Карловцу о „Беговићевој придичници“ одузима се истому доживотно право проповједања у овој Дјецези. — Публиковати наредбу кр. земаљ. владе, гледе овјеровљења дописа и исправа, из-

даних од духовних области у Хрватској и Славонији за Босну и Херцеговину, и обратно. — Сузбити неумјестне приговоре ординаријата сењског, гледе вјенчања удовице Марије Вујичић из Вељуна. — Кр. земаљ. влада дозвољава, да се администратору Градуском издаду дуплирати матица, да их препише. — Свештеника Ник. ономенути, да је и у својој болести макар и „въ кратцѣ“ дјете крстити имао. — Поводом неке распре, упитати саборски одбор: тко је дужан окружним протама приликом каноничне визитације подвоз давати? — Парохијско звање у Бунићу, на још и друга, моле да би се на онојместним комуналним школама, које $\frac{4}{5}$ српско-православне дјеце похађају, обзиром на постојећи школски закон, од три учитељске силе, бар двије српско-православне намјештене биле; — уступити г. Дијецезану да гледе тога код кр. зем. владе поради. — М. Ц. С. по ново одређује, да се формална истрага против бившему јеромонаху Урошу Пејићу спроведе. — Молба манастира Гомирја, којом моли да се од плаћања парохијала опрости, оставља се *in suspensio*, те се одређују протосињел Живковић и прото Грбић, да ту ствар предходно испитају. — Узима се на знање извјештај протосињела Живковића о предаји парохије у Мариндолу, уз примједбу, да се сличне предаје на лицу мјеста обављати имају. — Услед пријаве администратора у Огулину, обратити се на кр. земаљ. владу да нареди, да се синови учитељице Рибић, који су у православу рођени, у православној вјери и васпитавају. — Саборски Одбор јавља, да је пароху Јов. Зецу дана мировина од 400 фор. годишње; — позвати Меминску цркв. општину, да пошаље таксу за распис стечаја. — Услед извештаја конвенторјалног повјереника Ј. Воркашића, о току избора пароха у Јошевици; — избор због неких нереда касирати, те нови одредити, а из кандидације брисати парох Јоцу Драгишића, који и трошкове првог избора сносити има. — Администратору Требињском Јаковићу наложити, да дупликате матица за последњих десет година написати и надлежној кр. котарској области припослати има. — Мочиларски парох Н. Радошевић моли, да се припусти у кандидацију за парохију Стејановце у архидијецези; — одбија се због оскудице свештенства. — Одобрава се нацрт за цркву Моравичку, састављен од Болеа, директора обртне школе у Загребу. — Пошто је парох А. М. оздравио, то се исти позива, да у року од 14 дана досуђену му казну у Гомирју наступи, иначе ће оружаном руком онамо допраћен бити. — Свештеника Ј. В. позвати, да остатак досуђене му казни

у Гомирју одастоји. — Ријешено је још неколико помање важних ствари, а и више брачних парница, које су у одређеној процедури за један град даље помакнуте.

Т.

— (Радња епарх. власти у Новом Саду.) I. Админ. Одбор бачки држао је 17. (29.) јануара 1894. под председништвом Његове Светости преузв. госп. *Георгија* Патријарха своју редовну седницу, у којој је конс. бележник *Георгије Видицки* реферисао следеће важније предмете: Узето је на знање више дописа вис. краљ. угар. Министарства просвете, који се непосредно не тичу епархије бачке. — Исто вис. Министарство узело је на знање извештај адм. одбора на тужбу М. С. и другова у предмету организације ст. стапарске. — Исто министарство подарило је цркв. општини јегарској 150 фер. државне припомоћи. — Извештаји Саборског Одбора о стању народних фондова и фондација за 1892. год. разаслаће се цркв. општинама. — Админ. одбор потврдио је одлуку цркв. општине новосадске у предмету призива Г. М. због парохијала. — Одбијена је молба чурушке општине, да се Е. И—вом опрости 500 фор., које је као благајник проневерко, и позвана је општина, да тај новац утера, иначе ће га цркв. одбор *in solidum* морати накнадити општ. благајни. — Иста је општина извештена, да мора платити т. зв. „аукта“. — Записници разних општина који су поднесени на увиђење и одобрење, узети су на знање у оним деловима, за које није нужно засебно одобрење. — Уток Стевана Николића против одлуке Адм. Одбора у предмету поделе стипендије из фондације пок. Ст. Николића, спровешће се вис. сл. Саборском Одбору у Карловцима. — Од цркв. општине пиршке, која је тражила државну припомоћ, некаће се прорачун, на што хоће држ. припомоћ да употреби. — Упућен је епарх. ревизор, да парох. сесију у Обровцу на јавној лицитацији под закупи изда. — Епарх. ревизор *Ђорђе Велички* реферисао је следеће рачунске предмете: Одобрени су следећи рачуни и то: 1. рачун сентомашке срп. прав. црквене општине и рачун закладе Васе плем. Николића од 1892. године с тим налогом, да се у рачуну исказане рестације у износу од 2772 фор. 85 нов. имају укупити. — 2. Рачун каћске срп. прав. цркв. општине од 1892. године. — 3. Рачун срп. прав. цркв. општине у Шандору од 1883. год. који је путем истраге финалисан, одобрен је с том примедбом, да проузроковане трошкове од 60 фор. црквена благајна има сносити, и никакве накнаде тражити нема. — 4. Рачуни школског фонда српске прав. цркв. општине у Бегечу од 1889. до 1892.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unibg.ac.rs

год. — 5. Одобрена су 23 прорачуна срп. прав. цркв. општине. — 6. Одобрени су рачуни срп. прав. цркв. општине у Чуругу од 1890. до 1892. год. — 7. Одобрен је рачун срп. прав. цркв. општине и свију заклада у Ст. Бечеју од 1892. године а тако исто и рачун просветног фонда г. Марије Чокић у Ст. Бечеју од 1890—1892 г. — 8. Одобрен је рачун школског фонда срп. прав. цркв. општине у Ст. Бери од 1892. г. с тим налогом, да неказане рестаурације интереса од главница у току ове године имају укупити. — 9. Одобрени су рачуни сегединске срп. прав. цркв. општине од 1881. и 1882. године с тим упутством, да даље надлежне рачуне од 1883. до 1891. г. зготове и у року од 60 дана на ревизију поднесу. — 10. Одобрен је рачун срп. прав. цркв. општине у Сегедину од 1892. г. — 11. Одобрен је прорачун парохијала срп. прав. општине у Н. Саду за 1894. г. — 12. Изаслани су г. Милан Ђурић прота новосадски, г. Душан Јовановић адвокат и г. др. Лаза Станојевић лекар у Н. Саду, да чрез епарх. ревизора зготовљени рачун епархијског бачког фонда од 1893 г. прегледа а уједно да и благајну редовно контролирају и о свему свој извештај поднесу, како би се рачун одобрити могао. — 13. Наредено је, да се све оне подручне српске прав. општине епархије бачке а тако исто и сва господа свештеници који своје прилоге за епархијски фонд концем 1893 г. уплатили нису, још једном позову, да своје рестаурације неодложно уплате.

II. Консисторија епархије бачке држала је 18. (30.) јануара 1894., опет под председништвом *Његове Светости*, своју редовну седницу, у којој је исти конс. бележник реферисао следеће важније предмете: Циркулираће се наредба високог краљ. уг. Министарства просвете у погледу бесплатне саране сиромашних војника краљ. уг. жандармерије. — Циркулираће се наредба свјатјешег срп. прав. архијерејског Синода о одношају окр. протопресвитера и њихових капелана. — Узет је на знање извештај *Његове Светости*, да је ђакон Николу Теодоровића за пресвитера, а сврш. богослова Вељка Миросављевића за ђакон рукоположио, и упућен је окр. прота новосадски, да над њима каноничан надзор води. — Известиће се краљ. уг. статист. звање, да се у току 1893. год. у бачкој епархији није никаква промена десила. — Ободелом пароху ст. кањинском Павлу Ковачевићу одређен је привремено за време трајања болести, за помоћника протопр. капелан ст. бечејски на његов трошак, уз накнаду путног трошка, стана, и на половину прихода. — Молбе Ђуре Јеврића, пароха сегединског, и Ђуре

Страјића сентомашког, који компетују на место окр. прота у Араду, спроведене су надлежној консисторији у Теминвару. — Позваће се подручно свештенство и удовице, да молбе своје за државну припомоћ до краја марта поднесу. — Расписаће се стечај на место прот. капелана и ђакон у Сомбору. — Одбијена је молба брестовачке цркв. општине, да се тамошња парохија из V. у VI. класу спусти. — Искаће се полит. екзекуција парохијала у Стапару. — Тужба пачирских становника против пароха Ј. А. издата је овом на изјасњење. — За админ. парохије у Обровцу постављен је — док се стање парох. сесије не рашчисти — јеромонах ковиљски Герман Катанић. — Решено је више брачних спорова, и донесене су четири брачне пресуде, две за одржање брака, и две за развод. Г. В.

— (**Прелаз у православље.**) После саопштаја о прелазу у православље у 42. и 50. броју од пр. године, јављају нам из *Трета*, да су тамо опет *три душе* прешле у православу веру. — У Перушићу, у Лици, примила је једна римокатоличкиња православу веру и удала се за православног Србина у Крбавици. — „Србобрану“ јављају из *Голубинаца*, у Срему, да је тамо трећег дана Божића, о св. Стевану, Јелисавета Савића рођ. Кремерова прешла из римо-католичке у православу веру.

— (**Постављање војничког свештеника у граду Петроварадину.**) Јеромонах *Герман Бошковић*, садашњи намесник манастира Крушедола, који је од консисторије архијерејске предлажен за *војничког свештеника* у Петроварадину, именован је за таквог решењем војног министарства.

— (**Књижевни одбор „Матице Српске“**) држао је 8. (20.) јануара о. г. своју седницу, из које саопштавамо ово: Поводом смрти *Милана Кујунџића-Абердара*, поч. члана матичиног и књижевника, који је не давно преминуо у Београду, стављена је у записник туга за његовим губитком и чланови су устајањем и ускликом: „Слава му!“ одали почаст упомени покојниковој. — Одређене су награде неким чланцима, који су изишли у 176. свесци „Летописа“, и то: 1.) дру Стевану *Павловићу* 45 фор. за свршетак расправе: „Сима Милутиновић Сарајлија“; 2.) дру *Ђорђу Дери* 52 фор. за свршетак саставка му: „Успомене из Италије“; и 3.) Станоју *Станојевићу*, философу у Бечу, 20 фор. за оцену књиге К. Лиречека: „Посланства дубрачке републике царици Катарини II.“ — Услед оцене Јована *Живановића* на рукописе Дамјана *Прерадовића*: „Неколико речи, којих нема у Вукову речнику“, позваће се писац, да се споразуме са оцењивачем у погледу акцената

који треба да се ударе на поједине речи. — На основу оцене дра Михаила *Полита Десанчића* примљена је за „Летопис“ расправа *Глише Гершића*: „Једно интересно и практички важио питање из данашњег међународног права“. — Према оцени Ф. *Оберкнежевића* примљен је за „Летопис“ превод Платоновог дијалога „Лахет“ од *Гр. Лазућа*, али да преводилац исправи свој превод по примедбама оцењивачевим. — По препоруци секретаревој примљена је за „Летопис“ критика *А. Букића* из Прага на књигу Новака *Голубског*: „Успомене из народног покрета 1848—49. године, које се нарочито тичу обране и пада Сентомаша, названог Србобрана“. — На основу оцене члана Саве *Петровића* примљена је расправа *Владимира Димитријевића*, студента богословског факултета у Черновици, с натписом: „*Назаренство, његова историја и суштина*“ и писцу је досуђена награда од 200 фор. из фонда накитног. Писац је дужан ту расправу по уобичајеном начину издати на свет као засебно дело или сâм или путем издавача. Дознајемо из поузданог извора, да ће ово корисно дело издати на свет *срп. манастирска штампарија*, што ће самој штампарији служити на част. У броју што долази донећемо у главним потезима *миљење оцењивачево* о тој важној сувременој расправи младога писца и сурадника нашег, а гледаћемо да саопшtimo и који одломак из овог награђеног списа. — Чланак Јована *Радоњића*, философа у Бечу, с натписом: „Када је ударен темељ и када је сазидана Душанова црква св. арханђела Михаила и Гаврила на Бистрици код Призрена“ — издан је на оцену члану Милану *А. Јовановићу*. — Дело Ђорђа *Глибоњског*: „Математички и физички земљонис за учитељске школе“ није примљено, пошто „Матица“ нема фонда, из кога би се могле награђивати школске књиге. — На основу оцене члана Јована *Гришића* одбијена је шаљива игра: „Избор учитеља“ од непознатог писца. — Пошто се др. *М. Јовановић-Вагуг* одрекао да говори у спомен пок. књижевнику *Мирку Петровићу*, примљена је понуда дра Милана *Савића*, да он то учини. — Расписаће се по пово неке награде књижевне из фонда Јована и Терезије Остојића. — Остали предмети тичали су се питомаца под управом матичином.

ЧИТУЉА.

— († *Василије Кнежевић*) *протопресвитер коренички*, преминуо је 24. децембра 1893. у 70-ој години живота свога. У „Србобрану“ читамо о покојнику ово: „Покојник био је стара поштена српска

душа — одана и заузета за своју веру и народност. У своје животно претурно је доста горких часова, јер у најбољим годинама изгуби своју верну љубу, а он се злопатио са многобројном дечицом, док их је подигао и ухлебио, и могао је, ванштину, мирно склопити своје трудне очи на вечити починак, јер их је оставио као људе угледне и ваљане. Цркви кореничкој био је свештеник 42 године, а 30 година као прота. Познат је био и као изврстан пјевачика са својим извежбаним и умилним тенором. Пок. владика горњо-карловачки Теофан рекао је једном приликом о њему: Ја се збиља поносим са овим протом; његова импозантна личност улива ти неко поштовање, а што се тиче гласа му, бољега пјевачике и не имам!“ — Нека је вечна успомена честитом слуги олтара божјег!

— († *Душан Јорговић*) *секретар и почасни секциони саветник у кр. уг. домобранском министарству и секретар кр. комесара на српском народно-црквеном сабору*, преминуо је 17. (29.) децембра 1893. у В. Кикинди у 42-ој години живота свога.

Покојник беше врло уман и разборит човек и способан званичник, који би држави и народу био од велике користи, да га смрт не отрже пре времена у најбољим годинама својим.

Пок. Душан родио се у В. Кикинди 23. априла 1852. Изучио је гимназију у Сегедину и Вапшархељу с одличним успехом. Кад полупитамац текелији отишао је у Будим-Пешту, где је свршио правне науке и положио два строга испита. За тим је отишао на годину дана у Париз, да слуша права и да се усаврши у француском језику, у ком се доиста ванредно извештио.

Свршив науке постао је подбележником тадашњег велико-кикиндског дистрикта; а кад се дистрикт 1875 укиде, прешао је у истом својству у В. Бечкерек као чиновник торонталске жупаније. После је прешао у државну службу у кр. уг. домобранском министарству, где је за кратко време постао секретарем, а пред смрт своју именован је од Његовог Величанства за почасног одељног саветника.

Године 1890. постао је и секретарем краљевског комесара г. барона Федора Николића на срп. народно-црквеном сабору.

Покојник је са свог уљудног и одмереног понашања, са своје ретке образованости и ванредне способности имао приступа у најотменије кругове. Био је свуда радо виђен и поштован.

Покојник је љубио лепе вештине, а нарочито певање и музику. Имао је веома умилат глас, те је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

умео дивно певати и појати. Особито је вешто знао појати неке наше црквене стихире, прмосе и причасна. Његово појање у цркви морало је свакога пријатно занети и очарати.

Нека је вечан спомен врлом Душану Јорговићу!

— († Душан Папић) *богослов*, преминуо је 17. (29.) децембра 1892. у Жабљу у 20-ој години млађаног живота свога. Покојник је син честитог проте жабаљског Милоша Папића.

Пок. Душан свршио је гимназију у Новом Саду, где је и испит зрелости положио. Хтео се одати свештеничком позиву, те је почео у Карловцима учити богословске науке. Због болести морао је још пролетос богословију напустити и доћи к својим родитељима у Жабаљ, где је након дужег боловања и преминуо. Покојник беше веома даровит младић, који је много обећавао. Особита је дара показивао за певање и музику, те је био коровођа у гимназији, а за тим и у богословији. Беше добре и благе нарави, те су га другови јако волели и поштовали. У њему су црква и народ изгубили вољна и одушевљена радника, а уцвевљени родитељи диму и узданицу своју.

Покојник је сахрањен 19. (31.) дек. пр. г. уз велико саучешће народа. А над гробом опростио се с њим у лепом говору Мита Пејић, учитељ госпођиначки.

Нека је вечна успомена прерано преминулом покојнику!

Молба високопречасној господи окружним протопресвитерима.

Од општег је интереса, да се сазна у колико смо се у прошлој години бројно унапредили или уназадили; како где и у којим крајевима. За то најуљудније молимо сву виспеч. г. г. окружне протопресвитере, да нам изволе саопштити, колико је у којој парохији њихових протопресвитерата, рођених и умрлих у г. 1893; колико мушких, а колико женских?

Тако исто, да нам изволе саопштити и број прелаза неправославних у православну веру.

Пошто општи интерес наш захтева, да се то сазна, надамо се, да ће нам се виспеч. г. г. оспода овој молби одазвати

Уредништво „Српског Сиона“.

Исправак. У 3. броју овога листа, у чланку: „Не можемо објутати“, на стр. 41., на другом ступцу а у 5-ом реду од оздо, треба да изостане реч *не*, која се случажно и неумесно увукла.

ОГЛАСИ.

ЈАВНА ДРАЖБА. 3 1-3

Српска православна црквена општина у *Угриновци* издаваће цркв. општинско земљиште „Кут“ у износу од 112 јутара дне 10. (22). фебруара 1894 у 10 сати пре подне на јавној дражби као пашњак под закуп. Ближи услови могу се сазнати на лицу места.

Из седнице срп. православне црквене општине, држане у *Угриновци* 19. децембра 1893.

председник

† Драгојло Шаић
по Петровићу.

СТЕЧАЈ. 2 3-3

На српској основној верозаконској школи у *Иванди*, упражњено је место *учитеља*, са којим је склопчана плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. и два фата тврдих дрва за своју потребу, 5 фор годишњи паушал, где буде позват од погроба 50 нов., слободан стан са две собе, кујном и шнајзом, шталом и плодносном баштом.

Учитељу ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати, у цркви

појати, обуку у црквеном појању предавати. На то место могу се тражити који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети до 30. јануара 1894. г., када ће се избор обавити.

У *Иванди* (торонталска жупанија).

Из седнице цркв. школ. одбора.

Иса Милован, Ђурица Милованов,
перовођа. црквени председник.

СТЕЧАЈ. 5 1-3

Расписује се *стечај за учитељницу у Бегеју*. Дужности су јој, да по „Уредби школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 ф. за редовну, 40 ф. за пофторну школу, 5 ф. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са банштом и једна башта ван села.

Рок стечају до 6. фебр. по ст. к. о. г.

У *Бегеју*, (Бачка) 16. јан. 1894.

Ђ. Михајловић, Тоша Мутибарић,
перовођа. председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.